

ศิลปะการแสดง
ละครเวที

★★ มโนห์รา ★★



DANCE DRAMA

MANOHARĀ PRINCESS

SILPAKORN THEATRE

THE KHON (Masked Play)

By

*H.H. Prince Dhaninivat
Kromamün Bidyalabh Brīdhyakorn*

And

Dhanit Yupho

On Sale At Silpakorn Theatre

Price 10 Ticals

ภาพถ่ายเส้น
PICTORIAL FIGURES

depicting

ท่ารำแม่บท

BASIC POSTURES OF THAI DANCING

from

Treatise on Dancing

by

H.R.H. Prince Damrong Rajanubhab

Collected and Arranged

by

DHANIT YUPHO

มีจำหน่ายที่หน้าโรงละครอนติลปากร

ละคร

เรื่อง

มโนहरา

องค์การศุภราชศึกษา

นำออกแสดง

ณ โรงละครศิลปากร

ทุกวันศุกร์ เสาร์ อาทิตย์ เริ่มเวลา ๑๔ น. และ ๒๐ น.

วันอาทิตย์เพิ่มรอบเช้า ๑๐ น.

MANOHARA

DANCE DRAMA IN FIVE SCENES

at

SILPAKORN THEATRE

On Fridays, Saturdays and Sundays

Two performances on Fridays and Saturdays

beginning at 14 and 20 o'clock

three on Sundays

beginning at 10, 14 and 20 o'clock

ความสำเร็จในการสร้างนาฏกรรม

เรื่อง

มโนห์รา

ในความอำนวยการ

ของ

พันเอก หลวงรณสีทิพิชัย

ผู้อำนวยการองค์การศุภยางคนาฏศิลป์

ผู้ฝึกหัดนาฏศิลป์

หม่อมแก้ว ดันทวงศ์เด่น

ครูศุภลักษณ์ ภัทรนาวิก ครูมัตถ์ คงประภัสร์ ครูตะมุน ยมะคุปต์

ครูผัน โมรากุล ครูจำเรียง พุชประดับ ครูเจริญจิต ภัทรเสถ์

ครูต๋ายาด แฉ่งสว่าง ครูสุวรรณ ชดานเคราะห์ ครูกรองกาญจน์ โรหิตเสถียร

และ ครูอาคม ต่ายาคม

ผู้ฝึกซ้อมคีตศิลป์และปรับเพลงดนตรี

นายมนตรี ตราโมท นายโองการ กติบชน

ผู้สร้างฉากและเครื่องแต่งกาย

นายโหมต วงศ์สวัสดิ์

ละครคน

เรื่อง

มโนห์รา

ปรับปรุงและสร้างบทใหม่

เฉพาะ & ฉาก

ฉากที่ ๑	สระ โบกขรณี	กลางป่า
ฉากที่ ๒	ตำหนักนางมโนห์รา	นครปัญจาด
ฉากที่ ๓	หน้าพระลาน	นครปัญจาด
ฉากที่ ๔	ป่า	

ตอน ๑ อาศรม ใกล้สระโบกขรณี

ตอน ๒ ป่าลึก

ฉากที่ ๕	ห้องพระโรง	นครไกรลาส
----------	------------	-----------

รามเกียรติ์ กลอนบทละคร

ฉบับพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๒

เป็นเลิศในวรรณคดีและนาฏศิลป์ของไทย

ซึ่งขาดตลาดมานานแล้ว

บัดนี้ได้จัดพิมพ์ขึ้นไว้ด้วยกระดาษดี งามเรียบร้อย รวม ๓ เล่มจบชุด

ทุกเล่มมี

พระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

พิมพ์สีสด ๕ สี งามวิจิตร

จำหน่ายเป็นชุด ๆ ละ ๓ เล่ม ๑๐๐ บาทถ้วน

เชิญรีบสั่งซื้อได้ที่

โรงละครอนันตสมาคม

ผู้ซื้อหนังสือ "รามเกียรติ์" ทุกชุด

จะได้รับแจก พระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๒ แกมให้อีก ๑ เล่มด้วย

ละครคนไทย

ละครคนไทย พิจารณาตามวิธีแสดงแต่โบราณมา คงมีอยู่ ๓ อย่าง เรียกว่า ละครชาตรี อย่าง ๑ ละครนอก อย่าง ๑ และ ละครโน้ อย่าง ๑ ละครชาตรี มีหลักฐานว่า แต่เดิมใช้ผู้ชายเป็นผู้แสดงและนิยมเล่นกันอยู่ทางจังหวัดในภาคใต้ของประเทศไทย มีจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นศูนย์กลางการปกครองในครั้งโบราณ เป็นแหล่งกลาง แต่โดยเหตุที่ละครชาตรี ซึ่งเล่นกันในจังหวัดภาคใต้แต่ก่อนนั้น มักนิยมเล่นเรื่อง “มโนห์รา” (ชื่อของนางเอกในเรื่อง) เป็นพจน คำว่า “มโนห์รา” จึงเป็นที่รู้จักกันแพร่หลาย เลยเรียกการเล่นละครชาตรีว่า “มโนห์รา” แต่ชาวจังหวัดในภาคใต้ชอบพูดตัดพยางค์หน้าของคำ จึงเรียกเพี้ยนว่า “โนห์รา” หรือเรียกควบว่า “โนห์ราชาตรี” และเข้าใจว่า ละครโนห์ราชาตรินั้น เมื่อนำเข้ามาเป็นแบบฉบับของการเล่นละครนอกที่เมืองหลวง นักการละครหรือนายโรงผู้มีความรู้ความชำนาญ คงจะได้ปรับปรุงการเล่นให้แตกต่างออกไปอีก โดยเพิ่มตัวละครบางอย่าง เพิ่มเครื่องแต่งตัวบางอย่าง และเปลี่ยนใช้วงปี่พาทย์อย่างสำมัญบางอย่าง แต่คงยึดถือหลักเดิมอยู่ จึงเรียกว่า “ละครนอก” ทั้งยังใช้ผู้ชายเป็นผู้แสดงเช่นเดียวกับละครชาตรี และที่เรียกว่า “ละครนอก” นั้น แต่เดิมอาจยืมมาจากคำที่เรียกกันว่า “ละครของชาวนอก” หรือ “ละคร (แบบที่เล่นอย่าง) ชาวนอก” คือ ชาวนครศรีธรรมราช ก็ได้ ครั้นภายหลังเมื่อพระมหากษัตริย์ได้ทรงแต่งบทร้องและปรับปรุงศิลปะแห่งการเล่นการแสดงให้ประณีตยิ่งขึ้น และใช้ผู้หญิงในราชสำนักเป็นผู้แสดง จึงมีคำเรียกละครประเภทหลังนี้ว่า “ละครโน้” เมื่อเป็นเช่นนั้นคำว่า “ละครนอก” แต่เดิม จึงอาจมีความหมายอีกความหนึ่ง คือหมายความว่า ละครนอกที่นิยมเล่นกันภายนอกพระราชฐาน คล้ายกับคำว่า “ละครโน้” ก็ได้ ละครของไทยทั้ง ๓ ประเภทที่กล่าวมานี้ ล้วนแต่ใช้ศิลปะในการพ่นวาเป็นหลัก ด้วยเหตุนี้ ในสมัยต่อมา เมื่อเกิดมีละครแบบใหม่ที่ใช้ศิลปะในการแสดงท่าและพูดอย่างสำมัญขึ้นเป็น

หลุดเกิดขึ้นนอกประเภทหนึ่ง จึงกำหนดเรียกละคอนทั้ง ๓ อย่างที่ใช้การพ่อนราแบบหลุด
ดังกล่าวข้างต้นว่า “ละคอนรา” และกำหนดเรียกละคอนแบบใหม่นี้ว่า “ละคอนพุด”
และรวบรวมสมัยเดียวกันนั้นก็มีละคอนราเกิดขึ้นอีก ๒ ชนิด คือ ละคอนราที่ปรับปรุงศิลป
ให้หนักไปตามแบบแผนละคอนใน เรียกว่า “ละคอนตลกดาบรพ” อย่าง ๑ กับละคอน
ที่ปรับปรุงศิลปให้หนักไปตามแบบแผนละคอนนอก เรียกว่า “ละคอนพันทาง” อีกอย่าง ๑

ละคอนราแบบเดิมทั้ง ๓ อย่างที่กล่าวมาข้างต้นนั้น แม้จะเป็นประเภทละคอนรา
เหมือนกัน แตกมวชเด่นชัดต่างกัน เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงก็ต่างกัน
ศิลปในการร้องการรำก็ต่างกัน เครื่องแต่งตัวของละคอนชาตรกับของละคอนนอกและ
ละคอนในแต่เดิมก็ต่างกัน ทมมองเห็นความแตกต่างกันได้ชัดก็เครื่องสวมหัวควนนายโรง
คือ เทริดของละคอนชาตรใช้ กับชฎาของละคอนนอกและละคอนในใช้ แต่มาในระยะหลัง
เครื่องแต่งตัวของละคอนราทั้ง ๓ อย่างนั้น มองดูก็ไม่สู้จะแตกต่างกันแล้ว เพราะต่าง
ฝ่ายต่างยืมของกันและกันไปใช้จนปะปนกันเสียเป็นอันมาก

ที่สำคัญก็คือ ในระยะหลัง เกิดมวชเด่นละคอนชาตรขึ้นอีกอย่างหนึ่ง เรียกว่า
ละคอนชาตร “เขาเครื่อง” หรือ ละคอนชาตร “เครื่องใหญ่” ความหมายและวชปฏิบัติ
คือ เด่นละคอนชาตร ที่ใช้เครื่องบพาทย์ประกอบการแสดงอย่างละคอนชาตร คอมน บ
กลองชาตร โทน และฆ้องคู่ ตามวชเด่นละคอนชาตรแต่เดิมด้วย กับใช้เครื่องบพาทย์
อย่างที่ใช้ประกอบการแสดงโขนและละคอนนอกละคอนใน คอมน ระนาด ฆ้องวง ตะโพน
และกลองทัด เพิ่มเขาคอกด้วย วชเด่นชัดของละคอนชาตรแบบนี้จึงแตกต่างไปจากการ
เด่นละคอนชาตรอื่น ๆ อย่างเต็ม เพราะเท่ากับเด่นละคอนแบบผสมระหว่างละคอนชาตร
กับละคอนนอก

ละคอน เรื่อง “มโนห์รา” ที่นำออกแสดง ณ โรงละคอนศิลปากร ในระยะ
นี้ได้แต่งบทกันขึ้นใหม่เฉพาะการแสดงคราวนี้ และนำเขาศิลปแห่งชาติกรมหลายอย่าง
มาผสมกันแล้วปรับปรุงใหม่ แต่คงรักษาแนวทางละคอนชาตรของเดิมไว้ให้เห็น

เป็นตำนานด้วย เช่น เครื่องดนตรี ก็คงใช้เครื่องบรรพาทย์อย่างที่ใช้ประกอบละครคนชาคร
แต่เดิมผสมอยู่ด้วย, เพลงร้อง ก็มเพลงละครคนชาครแทรกไว้ด้วย แม้ท่านจะไม่จำเป็นต้อง
แต่ท่านก็ยอมจะไต่ยนเสียงขับร้องที่เด่นด้าเนียงของชาวไทยในจังหวัดภาคใต้ ซึ่งคง
จะเป็นด้าเนียงขับร้องประกอบละครคนชาครที่นำมาเป็นแบบอย่างแต่เดิม, ทว่า กรมราชด
อย่างละครคนชาครในบางตอนด้วย, เครื่องส่วนหัว ก็สร้างขึ้นมาใหม่ในคราวนี้โดยไต่ยน
แบบเทริดของละครคนชาครเดิม และเพื่อให้ผู้ตราดึกได้จดจำกันว่าละครคนชาครแต่เดิม
นิยมเล่นกันทางจังหวัดภาคใต้ ในการแสดงครั้งนี้ จึงกำหนดให้ตัวพระนางบุณพุดและ
เจรจา โดยไต่ยนด้าเนียงของไทยชาวไทยด้วยกัน

ดังที่ท่านผู้จะเห็นแปลกออกไปในการแสดงคราวนี้ ก็คือ ผู้แต่งเป็นดวยนเครื่อง
และตัวสำคัญในเรื่อง จัดให้ส่วนร้องเท่าเพิ่มขึ้นด้วย

อุปกรณ์รามาเกียรติ

ของ

เสฐียรโกเศศ

เป็นตำนานการเคลื่อนไหวทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับความเชื่อของไทย

ตามที่มอยู่ในเรื่องรามาเกียรติ

เป็นหนังสือสำคัญที่ท่านผู้แต่งได้ค้นคว้าสืบต่อจาก

บ่อเกิดแห่งรามาเกียรติ พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๖

ท่านผู้แต่งต้องใช้เวลาดำเนินความกว่า ๓๐ ปี

บัดนี้ท่านเจ้าของได้อนุญาตให้จัดพิมพ์ขึ้นเป็นเล่มแล้ว มีจำหน่าย

ที่ โรงละครอนิสิลปากร

ราคาเล่มละ ๒๐ บาท

สังเขป เรื่อง มโนห์รา

ก่อนแสดงบนเวที

มโนห์รา เป็นนางกนิษฐดาองค์เล็กของท้าวทรมราช ราชานแห่งกนิษฐ ผู้ครอง
สุวรรณนคร ซึ่งตั้งอยู่ ณ เขาไกรลาส นางมโนห์รากับกนิษฐผู้พี่สาวอีก ๖ นาง พร้อม
ด้วยนางกนิษฐบริวาร เคยพากันโผผินบินจากนคร ณ เขาไกรลาส มาลงเล่นน้ำในสระ
โบกขรณีกลางป่าใหญ่ใกล้อาศรมพระกัณโฑทุกวันเพื่อกดางเดือน ณ ดินแดนทาง
ไกลออกมาจากป่าใหญ่นั้น เป็นที่คองแห่งนครใหญ่ ชื่อ บัญจาต พระมหากษัตริย์ซึ่ง
เสวยราชย์ในพระนครนามพระนามว่า อาทิตยวงศ์ พระองค์มีพระมเหสี นามว่า พระนาง
จันทาเทวี และมีพระราชโอรสองค์หนึ่ง พระนามว่า สุธน ทรงดำรงอยู่ในตำแหน่ง
รัชทายาท พระสุธนมีพราหมณ์หนุ่มผู้เฉลียวฉลาดรอบรู้ในศิลปและคัมภีร์พระเวทย์หนึ่ง
ปฏิบัติรับใช้ด้วยความภักดี พระสุธนทรงเห็นความภักดีของเขาที่ทรงโปรดปราน
จนทรงจงตรัสถามพราหมณ์ผู้นั้นว่า ที่เขาตั้งใจปฏิบัติรับใช้ด้วยความภักดีตลอดมา
มุ่งหมายจะได้อะไรตอบแทน พราหมณ์หนุ่มผู้นั้นจึงทูลว่า หากพระองค์ได้เสวยราชย์สืบ
ต่อพระราชบิดาแล้ว เขาขอรับตำแหน่งปโรหิต พระสุธนทรงรับคำ แต่เรื่องนรีไปถึง
พราหมณ์ชราผู้เป็นปโรหิตในบัดนี้ของพระราชบิดา ปโรหิตชราผู้นั้นจึงเกิดความ
ริษยาและเกลียดชังพระสุธน คอยหาโอกาสที่จะแก้แค้นตอบแทนอยู่ตลอดเวลา

ในกาลนั้น มีพราหมณ์คนหนึ่ง ชื่อ มุนิทริก หรือ พราหมณ์ อาศัยอยู่ใน
บญจาตนคร พราหมณ์ผู้นั้นเคยท่องเที่ยวไปตามราวไพร จับสัตว์มาฆ่าเขาเนื้อมากินเป็น
อาหารและที่เหลือก็นำไปขายเลี้ยงชีวิต ครึ่งหนึ่งพราหมณ์ได้ช่วยชีวิตพระยานาค ชื่อ
ชมพูจิต โดยฆ่าพราหมณ์ผู้ประทุษร้ายพระยานาคนั้นตาย พระยานาคชมพูจิตจึงพา
พราหมณ์ลงไปอยู่เมืองบาดาลและทำความเคารพสักการะพราหมณ์บำจนครบ ๗ วัน แล้วจึงพา

กตบขนามาส่งเมืองมนุษย์ พร้อมกับมอบเงินทองและเพชรนิลจินดาให้แก่พรานบุญเป็น
เครื่องทดแทนคุณอย่างมากมาย และตั้งไว้ว่า ค่อยไปภายหลัง ถ้าต้องการจะช่วยเหลือ
อันใดอีก ขอให้มาบอก ยินดีจะรับช่วยทุกอย่าง

ครั้นวันหนึ่ง พรานบุญไปเที่ยวบาดาลด้วยความยินดี ไปถึงอาศรมของพระฤๅ
ษณ์ ซึ่งตั้งอยู่ใกล้สระโบกขรณีในกลางป่า จึงเข้าไปนมัสการพระฤๅษณ์ แล้วสนทนา
ปราศรัยอยู่ บังเอิญฉนวนหนึ่งเบญจกวางเดิน ผูกหางกนิษฐพาคันมาลงเดินหน้าตัวชาย
ในสระโบกขรณี ตั้งเสียงร้องเป็นท่อนก่นก่น พรานบุญได้ยินเสียงจึงไปแอบดูพาดู
คิดว่า ทำอย่างไรเราจึงจะจับกนิษฐได้สักนางหนึ่ง จะพาตัวไปถวายแด่พระฤๅษณ์ คิด
แล้วจึงรีบกลับมาหาพระฤๅษณ์และเวณิกถาม พระฤๅษณ์จึงเล่าให้ฟังว่า นางกนิษฐ
เหล่านั้น เป็นธิดาของ ๗ ของท้าวทรมราช ทกนางล้วนด้วยสติปัญญาและมรูปร่าง
โฉมพรรณดงามเหมือนกัน นางกนิษฐหนึ่งนาง ๗ นั้นได้พาพวงกนิษฐบริวารขึ้น
จากนคร ณ เขาไกรลาสอันไกลดistant มาลงเล่นน้ำในสระโบกขรณี ทุก ๆ วันเพ็ญ
กลางเดือน พรานบุญจึงปรารภกับพระฤๅษณ์ว่า ทำอย่างไรจึงจะจับนางกนิษฐเหล่านั้นได้
สักนางหนึ่ง จะได้นำไปถวายพระฤๅษณ์ เป็นบำเหน็จความชอบ พระฤๅษณ์จึงแนะว่า ถ้าของ
การจับนางกนิษฐให้ได้แล้ว มอญทางเดียว คือต้องใช้นาคปากเป็นเครื่องจับ ซึ่งเฉพาะ
มอญในนาคพิภพ พรานบุญได้ฟังคำพระฤๅษณ์ ถอนกลองคาถาพระยานาคชมพุกตรับปากว่าได้
กตใจ จึงกราบลาพระฤๅษณ์แล้วรีบไปหาพระยานาค ชื้อชมพุก ในเมืองบาดาล
จึงวอนขอร้องให้นาคปากจากท้าวชมพุกมาได้ ครั้นถึงกำหนดเพ็ญกลางเดือนนั้นต่อมา
พรานบุญจึงรีบตรงไปยังฝั่งสระโบกขรณีกลางป่าและเฝ้าคอยอยู่.

ท่านนักศึกษาที่รักจะคัดแต่งกลอน

ถ้าท่านแต่งกลอนติดขัดหรือนึกคำไม่ออก ลองอ่านพระราชนิพนธ์บทกลอน
เรื่อง

รามเกียรติ์ ฉบับรัชกาลที่ ๒

ท่านจะแต่งกลอนได้คล่องและเพราะ เพื่องจัดพิมพ์ขึ้นใหม่และมีจำนวน ๓ เล่มชุด

ราคาชุดละ ๓๐๐ บาท

ณ โรงละครอนัสติลากร

เริ่มเสกกระทง

เรื่อง

มโนห์รา

ฉากที่ ๑ สระโบกขรณี กลางป่า

เมื่อเปิดม่าน เห็นสัตว์บางชนิดมานไปมา ครนแถวพรานบุญ สะพายย่าม
มือหนึ่งถือหอก อีกมือหนึ่งถือขวานตก เทยวเดินดุ่ม ๆ มอง ๆ แถวเดินเขาไป
คนไม่รรมสระ นงพวงโคกต้นไม้ทัดบย

ณ วนพนบนวนเพญกลางเตอน ครนตกเวดบาย พรานนางกนทรทง ๘ นาง
พร้อมด้วยบริวาร ก็พากันบนมาจากความเขาไกรดา ค้างลอบกทางของคณางแอบไว้
ตามพุ่มไม้รรมขอบสระ แถวพากันลงเดินในสระ โบกขรณี ดังเสียงรนเรงเบนท
งนุกส์น่าน พรานบุญไคยนเสียงกนทวน ลุยออกไปแอบพุ่มไม้ เห็นเหตนางกนทร
รูปร่างสะด๋อย ก็ดจะจับไปถวายพระสุชน องค์พระยุพราช แห่งนครปัญจาด ลักนางทง
เพชขอประทานบำเหนจรางวัลตอบแทนให้แเคน ในขณะทเหตนางกนทรเหตนาง
กาดังเพดตเพดงนุกส์น่าน พรานกัแอบโยนขวานไปคล้องกนทรนางทง ชื่อ มโนห์รา
ซงเบนนองเตกไว้ นางตกใจคณทรนทวดรของชน บรรตนางกนทรผูกแะเหตบรวาร
เห็นดังนนักตกใจ พากันบินหนีไป

พรานบุญจึงเดินไปเก็บกทางของนางมโนห์ราไว้ แถวรายมณฑกเก็บขวานตก
บงคบแะเรียกนางมโนห์ราให้ชนมาจากสระ แถวพรานกัเขาแถวดยผูกขอมอนาง

มโนห์ราหลุดจากขี้เหนียวพาไปนครบุญจาด แม้นางมโนห์ราจะร้องให้คร่ำครวญสักปานใด
พรานบุญก็อุตศรว่าพาไปจนได้

ในฉากนี้ ท่านจะได้ชมพอกนางกนิษฐาบรรณาว่าเพื่อน ตามนางผู้คิดแบบฉบับ
อันงดงามของไทย

ฉากที่ ๒ ท่าหนักนางมโนห์รา นครบุญจาด

เมื่อเปิดม่าน ฉมมตเป็นราตรีกาดฉนวนหนึ่ง ภายหลังนางมโนห์ราได้อภิเษก
สมรสกับพระสุชน องค์ยุพราชแห่งนครบุญจาดแล้ว นางมโนห์ราก็ได้วางถึงบิดา
มารดาและบรรดาภคินทรผู้พลัดพรากจากมา แล้วนางก็ทรงกนิษฐา
โคกเคี้ยว บรรดาพระพลอยก็ช่วยกันปลดปล่อยและจัดให้พวกนางกำหนดและพวกนาง
บรรณาเพื่อนว่าถวายให้ทอดพระเนตร เพื่อผ่อนคลายความโศกเศร้า

ขณะนั้น พระสุชน กลับจากเฝ้าพระบิดา เสด็จเข้ามาในท่าหนัก พดางโถม
เจ้าเอาใจนางมโนห์รา แล้วตรัสบอกว่า บดินทรศาสตร์ยกมารุกรานพระราชอาณาเขต
พระบิดามหาราช โองการสั่งให้พระองค์คุมกองทัพไปปราบปราม จึงจำต้องฝากนาง
ไว้กับพระบิดาและพระมารดา พระองค์เองจำต้องขอฉานางไปราชการสงครามก่อน
แล้วจึงจะรีบกลับมา ทงต้ององค์ต่างว่าพณราษฎรอันหนีไปตลอดราตรี ครั้นรุ่งแจ้ง
พระสุชนก็ตรัสลาพระชายายอกรัก เสด็จออกมาตรวจพลแล้วชนประทับข้างพระที่นั่ง ตั้ง
ให้เคลื่อนกองทัพเสด็จไป

ในฉากนี้ ท่านจะได้ชม “ระบำวีรชัย” ในการจัดทบทตรวจพลอีกแบบหนึ่ง

ฉากที่ ๓ หน้าพระลาน นครบุญจาด

ณ วันซึ่งพระผู้ชนปราบปรามอรรราชศัตรูมชนน ครั้นเวลาตรากด พระเจ้า
อาทิตย์วงศ์ ราชผู้ครองนครบุญจาด พระบิดาของพระผู้ชน ก็ทรงสืบนิมิตประหลาด
ครั้นเสด็จคนบรรทม จึงตรัสหาพราหมณ์ชราผู้เป็นปู่โรหิตใหญ่เข้ามาทูลนายพระผู้ชน
นิมิต พราหมณ์ปู่โรหิตทูลนิมิตวิชาพระผู้ชนและคอยหาโอกาสที่จะแก้แค้นอยู่แล้ว จึง
แจ้งทูลทำนายว่าผู้ชนนั้นเป็นหมื่นรายมาก จะมีเหตุให้พระองค์ลงต้นพระชนม์ จากองค์
เกิดด้วยทรง ทาพิษจะเคาะพระเคราะห์ โดยจับเอาสัตว์ตัวรวมทังนางมโนहरา ชายา
ของพระผู้ชนด้วย มาเผาทิ้งเป็นบุชายญ แล้วเหตุร้ายจะกลายกลับเป็นดี

เมื่อเปิดมาน มีขุนนางผู้ใหญ่กำลังคุมคนงานให้ตกแต่งพลับพลาที่ประทับและ
ที่สำหรับบุชายญ ต่างทำงานกันไปพลางพูดกันไปพลาง ถึงข่าวที่จะเอานางมโนहरา
ชายาพระผู้ชนมาบุชายญ ขณะนั้น พระเจ้าอาทิตย์วงศ์เสด็จออก พร้อมด้วยพราหมณ์
ปู่โรหิต แล้วพระนางจันทา อัครมเหสีของพระเจ้าอาทิตย์วงศ์ เสด็จตามคิดมาและเข้า
ไปกราบทูลพระราชดำริขอให้เอานางมโนहरาบุชายญ ปู่โรหิตกราบทูลเตือนพระเจ้า
อาทิตย์วงศ์ว่า พระเคราะห์ร้ายมากและกราบทูลเร่งเร้าให้ไปจับตัวนางมโนहरามาบุชา
ยญให้ทันก่อนเวลาเที่ยงวัน แม้พระเจ้าอาทิตย์วงศ์จะทรงสั่งตำรวจนางมโนहरา แต่ด้วย
ทรงหวาดกลัวต่อเคราะห์ร้ายภัยพบบนคองจะบังเกิดแก่พระองค์ และทรงเช็ดออกอภัยคำ
ปู่โรหิต จึงตรัสสั่งให้ไปจับตัวนางมโนहरามาให้ทันกำหนดเวลาทำพิธี นางมโนहरาจึง
ถูกนำตัวออกมาถึงหน้าพระที่นั่ง ครั้นนางทราบวาทนเองจะต้องถูกเผาไฟบุชายญ จึงทูล
วอนขอชีวิต แต่ปู่โรหิตก็เฝ้ากราบทูลเร่งเร้าพระเจ้าอาทิตย์วงศ์ให้ทรงดำเนินใน

พระเคราะห์อันแสนร้ายของพระองค์ซาเค็มอยู่รำไป เมื่อนางมโนहरาไม่เห็นทางอื่น
จะรอดได้ จึงอวยกราบทูลว่า นางมีศัลป์ในการพ้องรำตามแบบกนิหรีเบญชอดิเชยม
ซึ่งเบญชอดิเชยพ้องรำรักเต็มอศวยชวต คงแต่มาอยู่ในเมืองมนุษย์ นางไม่เคยรำถวายให้
พระเจ้าอาทิตย์วงศ์ทอดพระเนตรเลย ไหนๆ นางก็จะต้องสิ้นชวตในครุณแล้ว นางจะขอ
พ้องรำตามแบบกนิหรีถวายให้ทอดพระเนตรสนองพระเดชพระคุณเป็นครั้งสุดท้าย แล้ว
ยินดีจะกัมหน้าตาย โปรดประทานบักและหางของนางมาส่งมอบพ้องรำด้วย พระเจ้า
อาทิตย์วงศ์ก็โปรดประทานอนุญาต พระนางจึงทูลให้หน้าบักและหางมาประทาน
แก่นางมโนहरา

นางมโนहरารับบักและหางของนางมาส่งแล้ว ก็รำรำไปพลางกล่าวรำพัน
ถึงความถึงพระอรุณไปพลาง แล้วนางกับชนพากกล่าวคำอาดา บินหนีไป

ภาคที่ ๕

ตอน ๑ อาศรม ใกล้สระโบกขรณี

พระกฤษณ์เจ้าเจ้าเมตตาพรหมวิหารอยู่ในอาศรม ด้วยอำนาจเมตตา
พรหมวิหารของพระมุนี บรรดาสัตว์มากเคยเบญชอดิเชยโดยธรรมชาติ ต่างพากันมาอยู่
ด้วยความรักใคร่ไม่ประทุษร้ายแก่กัน ขณะนั้นเป็นเวลาใกล้เที่ยงวัน พระอรุณเจ้า
คิดตามนางมโนहरามาถึงบริเวณอาศรม บรรดาสัตว์มากส่งเสียงเป็นการทักทาย พระ
อรุณเจ้าเข้าไปหน้าอาศรมพระฤษณ์ เพื่อถามข่าวถึงนางมโนहरา

พระฤษณ์ เห็นอาคันตุกะมายังอาศรม จึงลุกออกมาต้อนรับ ครั้นทราบ
ความเป็นพระอรุณเจ้าติดตามนางมโนहरา จึงทูลว่า นางมโนहरาได้แหวะมาหาและ
ฝากฝากกับพระขามรงค์ไว้ถวาย ทูลว่าพณซึ่งความฝากไว้มากมาย และห้ามมิให้พระอรุณ
เจ้าติดตามนางไป เพราะทางที่จะติดตามไปนั้นจะต้องเผชิญกับสัตว์ร้ายภัยพิบคณานา

ประการ ทงเบณถนทางทฤกนถนารเบณทฤต ไม่มนุษยเตนตทนคนใดจะดำมารถผ่านเข้าไป
ได้ ขอให้เสด็จจากตบแดเพียงน แต่เมอพระฤษไคพงพระดาร์ดยนมนนคงของพระฤษทจะ
เสด็จจกคตามไปจนได้ พระฤษจรงทุดชแ่งให้ทงทราบถงถนทางถดางไฟรแะถยอณคราย
ทจะตองผจญค่อสูในการเตนทางถดางบ่าตามทนางมโนหฺร่าดังฝากไว้ กับทุดว่า ในถดาง
ไฟรที่ผ่านไปจะมีผลไมทงมพชแะไม่มพช หากทงทวโทยแะไมทงทราบแะว ทง
เก็บผลไมพชเสวย ก็จจะถงแ่งถนพระชนมชีพ จรงทุดเนะให้พาเอาวณรไปเบณเพอนควย
หากวณรกนผลไมชนคได้ได้ จรงทงเก็บผลไมชนคนนเสวย แะทุดให้ทงทราบว่า
พระองคจะตองทงผจญถยอณครายไปตามทางถนถดางชานานถง ๗ บ ๗ เตอน ๗ วัน
แะในวณที่เสด็จถงนลวกรเกราถถน จะเบณวณถดทายแ่งพชถรงนำแ่งนางมโนหฺร่า ซึ่ง
ทาวทมราชพระบิตาของนาง โปรดให้ถรงถางถาบมนุษย์ จจะมีพวกนางกนรบรวารมา
คกนถ่าถง พระองคจรงอชชฐาณเอาพระชามรงกทนางมโนหฺร่าฝากไว้ถวายน หยอนถงใน
ทมอณาของนางกนรบรวารนางใดนางทง แะเมอนางกนรทนนาทมอณานนไปเทถรง
นางมโนหฺร่า พระชามรงคกจะถงถงถวมในทมอณาของนางมโนหฺร่า แะวนางก็จะทราบ
ได้ททว่าพระองคเสด็จจกคตามไปถงนคทของนางแะว ทุดพดางชทนทางถวายให้เสด็จ
คคตามไปทางทค่อตวร พระฤษนถกคธธดาพระฤษออกจากอาศรม เตนทางไปในบ่ากบวณร

ตอน ๒ บาลิก

ตามชรรมคาคนเรา เมอเกตคความเทนอยอณเขา ก็เกตอารมณ ไคกเศร่าแะ
เร่ารอนไปคาง ๆ เช่นพระฤษนคอนเตนบาน เดยวคคคเคองแ่งนปุโรทคทถถนแ่งถง
รชยาบาง เดยวคคคถงนางมโนหฺร่าบาง แะเมอทวโทยอณเพลยเขา กอตทจะร่าพง
คคถงเวชควเองเดยมิได้ แะแะวควยวดยกถาหาญ จรงมานะคคตามนางมโนหฺร่าไป
ถนถดางชานานถง ๗ บ ๗ เตอน ๗ วัน โดยทางทนางมโนหฺร่าดังพระฤษไว้

ฉากที่ ๕ ห้องพระโรง นครไทรลึง

ท้าวทุมราช ราชาแห่งกัณทร เสด็จออกประทับเหนือราชอาสน์ พร้อมด้วย
พระมเหสี บรรดานางกัณทรผู้เป็นพระราชธิดาทั้ง ๖ นาง พร้อมด้วยนางกัณทรชาหลวง
และกัณทรเสนาเฝ้าอยู่ตามตำแหน่ง ท้าวทุมราชตรัสปรารภถึงนางมโนहरา ธิดาองค์เล็ก
ซึ่งตงแตกออกมาจากเมืองมนุษย์แต่ยังมีไต่เห็นหน้ากันเคย เพราะพระองค์ได้สั่งให้ทาพช
ตรงส่งนางนางสาวมนุษย์ ซึ่งดูนางหนักหนาแล้ว บัดนี้จะครบถ้วน ๗ ปี ๗ เดือน ๗ วัน
หรือยัง พระมเหสีและพวกพระธิดาช่วยกันบ่นเวลาดู ก็เห็นว่าครบกำหนดแล้ว พอดี
ขณะนั้น นางมโนहरาเข้าพาส่งนางครบกำหนดแล้วจึงเข้ามาเฝ้า

ท้าวทุมราชและพระมเหสีต่างทักท้วง แยกกันเข้าประคองกอดพระธิดาด้วยความ
ดีเนหา ท้าวทุมราชจึงตรัสถามถึงความเป็นไปในเมืองมนุษย์ นางก็กราบทูลตงแต่
พรานป่าจับตัวไปถวายเป็นชายาพระธิดา จนถึงเรื่องนางจำต้องหนีมา เพราะถูกจับ
จะเฝ้านางไปบูชายัญ แล้วนางก็กราบทูลสรรเสริญเกียรติคุณของพระธิดาพระธิดา
ของนางให้พระบิดาทรงทราบ ท้าวทุมราชได้ฟังนางสรรเสริญพระธิดา ก็ไม่พอพระทัย
จึงตรัสว่า ถ้าพระธิดาเป็นคนจริง ก็คงจะติดตามนางมาจนได้ นางมโนहरาจึงกราบ
ทูลว่า ถ้าพระธิดาเสด็จตามมาได้จริงจะโปรดอย่างไร ท้าวทุมราชไม่ทรงทราบดำพระธิดา
เสด็จมาถึงแล้ว จึงแจ้งตรัสว่า ถ้าพระธิดาเสด็จมาได้จริง จะให้จัดพิธีอภิเษกสมรส
อย่างมโหฬาร นางมโนहरาจึงกราบทูลว่า เวลานี้พระธิดาเสด็จมาถึงแล้ว ท้าวทุมราช
จึงโปรดให้นำพระธิดาเข้าเฝ้า และใคร่จะทรงทอดของดว่า พระธิดาจะจำนางมโนहरา
ได้หรือไม่ เพราะนางกัณทรธิดาทั้ง ๖ ของพระองค์นั้นล้วนด้วยสังคังดงามและมีรูปโฉม
โฉมพรรณณะมาเหมือนกันทั้ง ๗ องค์ ท้าวทุมราชจึงโปรดให้พระธิดาออกจากนาง

กนิษฐาทาง ๗ โดยวิธีพินิจไปพดางตรวจเด็กไปพดาง ถ้าเด็กถูกนางมโนห์ราจึง
จะไปรดประทานอภิเชกษมรด พระสุชนจึงทรงเลี้ยงด้วยอาหาร แล้วเข้าร่ำกับพระ
ชิตาทาง ๗ แต่ก็ไม่ไว้วางใจว่านางกนิษฐาคนไหนเป็นนางมโนห์รา ชายาของพระองค์
ในที่สุดเธอเหตอไปเห็นพระขามรงค์เพชรล้อมอยู่ในนอกลอยของนางหนึ่ง จึงจำได้ว่า
เธอคนนั้นแน่แล้ว คือ มโนห์ราชายาของพระองค์ พระสุชนจึงทรงหัตถ์พานางเข้าไป
ถวายบังคมท้าวทุมราช ท้าวทุมราชจึงโปรดให้จัดงานอภิเชกษมรดเป็นงานใหญ่

ในงานอภิเชกษมรดครั้งนี้ บรรดาภินทรากนิษฐ์, ครุฑา, วาสุกรี, ฤษี, อปสร,
วิทยาธร, คนธรรพ์, ยักษ์กุมภินท์ และเทพบุตรเทพธิดา ต่างพากันมาร่วมสโมสร
สนับนาศ และบางกัจบระบำร่าพ่อนอวยชัยให้พรกัน โดยถนัดหน้า

ในฉากสุดท้าย ท่านจะได้ชมศิลปแห่งการ "รำชาติ" ซึ่งเป็นศิลปดั้งเดิมและ
เป็นแบบแผนแห่งการรำของละคอนชาตรี ในตอนพระสุชนนำเด็กคู่กับนางกนิษฐาทาง ๗
และในตอนท้าย จะได้ชมฉากแห่งระบำอันมโหฬาร ซึ่งประดิษฐ์และปรับปรุงขึ้นใหม่
อีกแบบหนึ่งด้วย.

— จบ —

การเล่นของไทย

ของ

มนตรี ตราโมท

ผู้แต่งได้ชี้แจงถึงวงเวียนละคอน, เพลง, หุ่น, ดิเก, ลำตัด ฯลฯ อย่างน่ารู้
ตลอดจนอธิบายเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการเล่น, เครื่องแต่งตัว

และเคล็ดลับต่าง ๆ ในการเล่น

เป็นหนังสือเล่มเดียวที่บรรยายโดยละเอียดถึงศิลปแห่งการเล่นของไทยกว่า ๓๐ อย่าง
ราคาจำหน่ายเล่มละ ๒๐ บาท

เชิญเรียกซื้อได้ที่โรงละครอนติลปากร

ผู้แสดงละคร เรื่อง “มโนห์รา”

ฝ่ายนครบัญชา

นามในเรื่อง

ชื่อผู้แสดง

ชุด ๑

พระเจ้าอาทิตย์วงศ์
พระนางจันทา
พระสุธน (ตัวเข้าห้อง-ออกฉาก)
พระสุธน (ตัวเดินป่า)
พระสุธน (ตัวเข้าเมืองไกรลาส)
พระสุธน (ตัวขึ้นช้าง)
พรามิณ
นางพญานก
นางพญานก
นางพญานก
นางพญานก
นางกำนัล
นางกำนัล
นางกำนัล
นางกำนัล

น.ส. ปราณี่ สำราญวงศ์
น.ส. ศรีสวัสดิ์ ว่องสวัสดิ์
น.ส. ชุตตา สกุลแก้ว
น.ส. ขนิษฐา กุญชร ฅ อรุณยา
น.ส. นรวิทย์ อินทรนิฏ
ค.ญ. นุชนารถ ไหญ่อรุณ
นายขอแสง ภักดีเทวา
ค.ญ. นันทนา วัฒน
ค.ญ. มาลี ถนอมพลกรัง
ค.ญ. ศรีเวียง ขาวขำ
ค.ญ. ประจิตรา วรรณประเวศ
ค.ญ. นัตตา เนอผล
ค.ญ. ศรีเพ็ญ ชื่นภิรมย์
ค.ญ. คณิสส ธรรมสุข
ค.ญ. ทองตาบ คงเจริญ

ราชดชาตรี

นางระบำ
นางระบำ
นางระบำ
นางระบำ
นางระบำ
นางระบำ
นางระบำ
นางระบำ
นางระบำ
นางระบำ
ท้าวช้าง
กลางช้าง
จตุลึงคบาท
จตุลึงคบาท

น.ส. โสภิตา พุกกะณะสุต
ค.ญ. ทองคำ กรเกษม
น.ส. กัลย์เกลา สาหร่ายทอง
น.ส. สมนอง พลัประสิทธิ์
น.ส. ดวงสมร บุรานนท์
น.ส. สุภาพรรณ จาคิกวนิช
น.ส. อนงค์ อังสุรัตน์
น.ส. จงดี สระสมบุรณ
น.ส. ลาวัญย์ โกเมศ
น.ส. สมบุรณ บุญจันทร์
ค.ญ. ราตรี บุญรอด
ค.ญ. นันทพร แก้วฤทัย
ค.ช. สุรินทร์ ประสพพฤกษ์
ค.ช. ศิริวัฒน์ ศรีสัมพันธ์

ชุด ๒

น.ส. อิศระ เรืองสกุล
น.ส. อรรณพ ตาปนานนท์
น.ส. สัมพันธ์ อยู่คุ้มญาติ
น.ส. สาลี ประสิทธิ์ศักดิ์
น.ส. จริญญา เกษมณี
ค.ญ. วาสนา ไหญ่อรุณ
นายแสง อัญญาวัชร
ค.ญ. นงเยาว์ ขวัญมงคล
ค.ญ. สำอังก์ กองแก้ว
น.ส. นภา สอนประสิทธิ์
น.ส. ศรีประนอม เทพขจร
ค.ญ. นิยดา วัฒนารมย์
ค.ญ. พาณี วรรณภัก
น.ส. พันทิพา ผลวัฒนะ
ค.ญ. วินิดา เลือบวิไล

ค.ญ. รจนา พวงประยงค์
ค.ญ. ทศนีย์ กลิ่นสง
น.ส. มาลี สังเกตแมน
น.ส. สุภี จินทกานนท์
น.ส. เรณู เข้มบาง
น.ส. ศรีสมน ผลาสินธุ์
น.ส. ศรีวิไล ทับทิมแท้
น.ส. ผ่องศรี สนิทสุวรรณ
น.ส. จินดา เพ็งทนต์
น.ส. พนทรรักษ์ ชัยตระกูล
ค.ญ. สุภาพ กองเพชรดิษฐ์
ค.ญ. แอ้ว ปานสาดี
ค.ช. ณเรศร์ วรสระวิน
ค.ช. เกษม จารุสาร

จตุลึงคบาท
จตุลึงคบาท
คนกางกลด

ด.ช. ประสิทธิ์ ปิ่นแก้ว
ด.ช. ชินบุตร พุ่มศรีพักตร์
นายอุดม ทรงประไพ

ด.ช. วรพัฒน์ ล้อมแก้ว
ด.ช. ไอยเรศ อินทรนัญ
นายจินดา ชมกลิน

ระบำวีรชัย

คนธง
ทหารเกาทัณฑ์
ทหารเกาทัณฑ์
ทหารเกาทัณฑ์
ทหารเกาทัณฑ์
ทหารหอก
ทหารหอก
ทหารหอก
ทหารหอก
ทหารดาบ
ทหารดาบ
ทหารดาบ
ทหารดาบ
ทหารม้า
ทหารม้า
ทหารม้า
ทหารม้า

น.ส. วิมลศรี อปรมัย
น.ส. เฉลียว อินทรอุดม
น.ส. น้อย เถื่อนนาค
น.ส. สายสวาท สวัสดิสว่าง
น.ส. เขียวหวาน จุลตามระ
น.ส. ชนิษฐา สุนทรครุฑ
น.ส. ดเรศ บุญกาญจน์
น.ส. สุนันท์ คงนิคม
น.ส. วันดี ม่วงแดง
น.ส. พาณิ อสนะประหาศน์
น.ส. สันทนา ไชยมาลา
ด.ญ. บุญมา สมิตะมาน
น.ส. สมใจ อภัยมัน
น.ส. เกรียงวณิช ศรีวัฒนกุล
น.ส. สุรีย์ ลัมพวงศ์เจริญ
น.ส. ทองสุก ม่วงไหมทอง
น.ส. วาสนา แก้วศรีเกษม

นายชัยยศ คัมภีร์
นายบุญฤทธิ คัมภีร์
นายสมควร นิมประเสริฐ
นายสุภรณ์ อ่วมบำรุง
นายบุญญา นิตยสุวรรณ
นายประพันธ์ สมลวงค์
นายวิชิต ขวัญอ่วม
นายเสน่ห์ โมระกุล
นายสมยศ เจริญพล
นายอุดม พงพะยอม
นายประพนธ์ แฉกถิ่นทอง
นายชิน สืบ
นายทองสุก ทองหลิม
นายจตุพร รัตนวราหะ
นายวิลาศ จันทร์แต่งผล
นายบุญปลก คัมภีร์
นายบุญเลิศ ขำทัศน์

ราชบุโรหิต
พราหมณ์
พราหมณ์
ราชองครักษ์
เสนานครบัญญัติ
เสนานครบัญญัติ
เสนานครบัญญัติ
เสนานครบัญญัติ
ขุนนางผู้ใหญ่
นางงาน
คนงาน
คนงาน
คนงาน
คนงาน
กัศปฤณี

นายเจริญ เวชเกษม
น.ส. สดใส ยุกติรัตน์
น.ส. นิตยา ภาวาส
น.ส. สดดา กลิโสภา
ด.ญ. มัทนา ขวานนท์
ด.ญ. แฉกน้อย อองอาจสิทธิชัย
น.ส. มาลี ศรีแก่นแก้ว
น.ส. วลัย ภูประภา
นายเสรี หวังในธรรม
นายฉลาด พุกหลานนท์
นายไชโย มาลาวิบูลย์
นายวงศ์ ล้อมแก้ว
นายทวีป ทองโปร่ง
นายอานนท์ นาควัชร
นายจง ชื่นใจชน

นายบุญชัย เฉลยทอง
น.ส. แฉกน้อย บุญเสน่ห์
น.ส. อำนวย อังสุรัตน์
น.ส. อรุณ เกียรติเฉลิม
ด.ญ. จริญญา เทียนสว่าง
ด.ญ. ผานิต จุลกระรังคะ
ด.ญ. รัตนา รงคสุวรรณ
ด.ญ. วิไลวรรณ ภาคาแก้ว
นายจำนง พรพิสุทธิ์
นายสงัด โอชะกะ
นายเอนก คราประชร
นายฤกษ์ชัย เขวงรัตน์
นายทรง ปรางโพธิ์อ่อน
นายชม้อย ธารีธีร
นายสมน ขำศิริ

๒๘๓
สัตว์ป่า

หม
ชนะ
เสอ
กระต่าย
กระต่าย
ถึง
ถึง
ไก่อ
ไก่

ด.ช. ณรงค์ โรจนทวีป
ด.ช. ไพโรจน์ ลิ้มภูธา
ด.ช. ประเสริฐ ศรีวรรณท์
ด.ญ. อัมพัน สอนสนอง
ด.ญ. ประภา เสนะเวส
ด.ช. จาตรงค์ มนตรีศาสตร์
ด.ช. พัลลภ นตะศรีนทร์
ด.ช. สมศักดิ์ โกมลวันะ
ด.ช. บุญมี สีลารักษ์

ด.ช. ธงไชย ภูเรือน
 ด.ช. วีรเดช อ่อนศรี
 ด.ช. สมนทร อ่องขาว
 ด.ญ. รุชนี อยู่สกุล
 ด.ญ. ระวีวรรณ วงศ์สุวรรณ
 ด.ช. เกษม สันทะกุล
 ด.ช. พงศพิศ จารจินตา
 ด.ช. ณรงค์ เถาหิรัญ
 ด.ช. สมศักดิ์ ลุ่มสตก

สัตว์บุชาญ

แพะ
วัว
ควาย

ด.ช. ประเสริฐ ศรีวรรณท์
ด.ช. วิเชียร มีเนียม
ด.ช. ณรงค์ โรจนทรัพย์

ด.ช. สมนทร อ่องขาว
ด.ช. ปรีชา แก้วศรีชน
ด.ช. ชงไชย ภูเรือน

ฝ่ายไกรลาส

ท้าวหมราช
พระมเหสี
มโนहर (ตัวรำ)
มโนहर (ตัวขนรอก)
มโนहर (ตัวอาน้ำ)
มโนहर (ตัวเข้าห้อง)

น.ส. วิมาลา ทองอุดม
 น.ส. ศรีสภา ทิพโกมท
 น.ส. บุญนาค เสวตนัย
 ต.ญ. พยงค์ เกลยทอง
 ต.ญ. เปญจวรรณ บุญญา
 ต.ญ. รสสุคนธ์ โกมลวณิช
 น.ส. รัตนา ผลมาศ
 น.ส. พุฒศรี ภูแสงทอง
 น.ส. ทิพวัลย์ ชุตติรัตน์
 น.ส. ทองถ้วน ทองหว
 น.ส. สภายดาว เสาวรส
 น.ส. สุกกิตรา พันธิมเสน
 ต.ญ. บุญญาวัลย์ บนโมรา
 ต.ญ. มลลิต ฤกษ์ขร ๗ อุษย
 น.ส. มานิดา อุปานนท์
 ต.ญ. พรพรรณ วิวัฒนาชนต์

น.ส. เจียมจิต บงสร
 น.ส. ปลั่งจิต สubin
 ต.ญ. เฉลา ทัดภู
 ต.ญ. ศรีมา นาคเสว
 น.ส. ทศนีย์ โอสถานนท์
 ต.ญ. สุวรรณ จารุสร
 น.ส. สมทรง รัตสกุล
 น.ส. ทองไทย แคล้วปลอดทุกข์
 น.ส. ศศิธร ยิ่งประดับ
 น.ส. สมถวิล คัมภีรนนท์
 น.ส. ทศนีย์ เรียมศรี
 น.ส. นวลจันทร์ กุหลาบเพชร
 ต.ญ. วาสนา กลายนาทร
 ต.ญ. นันทา จิระเสว
 ต.ญ. สุมาลี จะเกรง
 ต.ญ. อภิรณ ลักษณะพรหม
 ขุนวาศพิสง
 นายดำรง ชนสมทรง
 นายประโนทัย วิเศษแพทย
 น.ส. นวลจันทร์ เพ็ชรนงค์
 น.ส. ประจิตร สกฤษพัฒน์
 น.ส. อัมพร อานสุวรรณ
 ต.ญ. วาตรี จันทระประสาท

กนิษฐเสนา
กนิษฐข้าหลวง
กนิษฐข้าหลวง
กนิษฐข้าหลวง
กนิษฐข้าหลวง

น.ส. อุทัยวรรณ แผลมหลวง
ต.ญ. ทนงค์ พงษ์พงษ์
ต.ญ. อนงค์ ไทวิชัย
น.ส. สวี ทองโปรง
ต.ญ. อัญชลี กุลประชีพ

น.ส. บุพดี ภู่ระยา
ม.ล. จุลลา งอนรณ
ต.ญ. บุพา วัฒนศิริ
น.ส. สุกัญญา วงศ์เวช
น.ส. ดวงเดือน เจริญชาติ

ระบำไกรลาสสำเร็จ

เวทีล่าง

ชุด ๑

ชุด ๒

กนิษฐกนิษฐ

น.ส. ทองคำ กรเกษม
ต.ญ. นันทา จิระเสวี
ต.ญ. นันทนา วัฒน
น.ส. สมบูรณ์ บุญจันทร์
ต.ญ. สุรินทร์ นพคุณธร
ต.ญ. ศาคร น่วมสวัสดิ์
น.ส. สนอง พลัฒประสิทธิ์
ต.ญ. ศรีอังกา หนองไทย

ต.ญ. วรณศรี กาญจนสูตร
ต.ญ. อารณณ์ ถิ่นขณะพรหม
ต.ญ. สุขจิต สังข์โกวิท
ต.ญ. สมภา จะเกรง
ต.ญ. สุรบ อัญญาวัชร
ต.ญ. แสงจันทร์ ม่วงวิโรจน์
ต.ญ. ลัดดา เกตุแก้ว
ต.ญ. วาสนา คลาษนาทร

เวทีบนชั้น ๑

กรุฑา

น.ส. สมใจ อยู่มั่น
น.ส. เพทาย ไรจนทรัพย์

น.ส. พุณทรัพย์ ชัยตระกูล
น.ส. รังนา พวงประสงค์

นาคานาคี

ต.ญ. สุรีย์ ลัมไพบุลย์
น.ส. สันทนา ไชยมาลา

น.ส. บุษผา ทับสุพรรณ
ต.ญ. ภาณี วรรณภักดิ์

คนธรรพ์

ต.ญ. แม้งน้อย งามอาจสิทธิชัย
น.ส. บุญมา สมิตินาน

น.ส. วรณีย์ วงศ์บุญมาก
ต.ญ. พรเพ็ญ คำแสง

เทวดานางฟ้า

น.ส. วิมลศรี อุปรมัย
น.ส. มาลี ศรีแก่นแก้ว

ต.ญ. สานิต จุลกะรังคะ
ต.ญ. เจตนา ศรีจันทร์

ยักษ์ยักษ์ณี

น.ส. จงดี สระสมบูรณ์
น.ส. สุภาพรรณ จาติกวณิช

น.ส. ศรีสุข มีศรีรอด
น.ส. สลวย สุภากร

วิทยาธร

น.ส. สำเนียง สรรพวิทยา
น.ส. สายสวาท สวัสดิ์สว่าง

น.ส. แสงจันทร์ วัฒนคุปต์
น.ส. ลัดดาวัลย์ ขมสรรเสริญ

เวทีบนชั้น ๒

อัสพร

น.ส. ถัดยี่เกลา สาหร่ายทอง
น.ส. โสภา พุกกะณะสุต

ด.ญ. บัณฑิต ดิษฐ์
ด.ญ. วิไลวรรณ ภาคาแก้ว

นาคานาคี

ด.ญ. มัทธนา ขวานนท์
น.ส. สุกดา กสิโสภา
น.ส. ทองสุก ม่วงไหมทอง
น.ส. วาสนา แก้วศรีเกษม

น.ส. เรณู เข้มบาง
ด.ญ. จงรัก พุกะนันท์
น.ส. ทศนีย์ มากววิริยะ
ด.ญ. สุพัชรี วิจิตรรัตนะ

ครุฑ

น.ส. ประมุล เข้มแก้ว
น.ส. พัฒนา กองคาเขตร
น.ส. วัลณี ภูประภา
น.ส. นิภา รอมเจริญ

น.ส. ศรีสมล ผลาสินธุ์
ด.ญ. สอังก์ กองแก้ว
ด.ญ. จริญญา เทียนสว่าง
น.ส. ศรีวิไล ทับทิมแท้

เทวดานางฟ้า

น.ส. ดวงสมร บราณนท์
น.ส. ลาวัดย์ โกเมศ
น.ส. ดเรศ บุษบถาญจน์
น.ส. ชนิษฐา สุนทรครุฑ

น.ส. จินดา เพ็งพันธ์
น.ส. ปรีดา นทะยาจินทา
ด.ญ. นงเยาว์ ขวัญมงคล
ด.ญ. นันทินี ดีประวดี

เวทีบนชั้น ๓

ยักษ์ยักษ์ถี

น.ส. น้อย เกื่อนนาค
น.ส. เฉลียว อินทรอุดม
น.ส. เขียวหวาน จุลตามระ
น.ส. พาณี อสนะประหาสน์

น.ส. ยุพิน กำเหนิดกาญจน์
น.ส. นัยนา สุขสมบัติ
น.ส. อรุโณทัย เกียรติเฉลิม
น.ส. แฉ่งน้อย บุญเด่น

ฤๅษี

น.ส. มานิดา ขุพานนท์
ด.ญ. ลัดดา กองสุวรรณ

น.ส. ประพันธ์ศรี ศรีนทุ
ด.ญ. ทศนีย์ ถิ่นสง

ผู้บรรเลงและผู้ขับร้อง ประกอบการแสดงละครเรื่อง “มโนห์รา”

ผู้บรรเลง

วง ๑

๑. หัวหน้าวง
๒. ป
๓. ระนาดเอก
๔. ระนาดทุ้ม
๕. ข้องวงใหญ่
๖. ข้องวงเล็ก
๗. ตะโพน — โทน
๘. กลอง — โทน
๙. กลองคึก
๑๐. ซออู้
๑๑. ฉิ่ง
๑๒. ฉาบ
๑๓. โหม่ง

- นายโชติ ตรีขันธ์
- นายเทียบ คงลายทอง
- นายขวัญชัย ศิลปบรรเลง
- นายพริ้ง กาญจนผลิน
- นายสอน วงษ์ทอง
- นายเผือก นักระนาด
- นายถิร บัณฑิต
- นายประเสริฐ ภัทรนาวิก
- นายแก้ว โคมลวาทิน
- นางสนธิ์ บรรเลงการ
- นายศักดิ์ คำศิริ
- นายไสว ฤทธิรงค์
- นายบิต อนุวัฒนศิริ

วง ๒

- นายเหนือว ตรีขันธ์
- นายเทียบ คงลายทอง
- นายพริ้ง ดนตรีศ
- นายเจิม เรือนนาค
- นายจิร อัจฉรงค์
- นายเลิศ จันทรมาน
- นายมิ ทรัพย์เย็น
- นายจิตร เพมกำส
- นายแก้ว โคมลวาทิน
- น.ส. แฉกศิลป์ พนมเสวต
- นายบัณฑิต หนูพิสน์
- นายไสว ฤทธิรงค์
- นายมานิต ม่วงบุญ

นักร้องฝ่ายชาย

ก. ข้าราชการ

๑. นายโชติ ตรีขันธ์
๒. นายเหนือว ตรีขันธ์
๓. นายประเวช กุ่มท

ข. นักเรียนโรงเรียนนาฏศิลป์

๑. นายเสรี หวังในธรรม
๒. นายสมน จักริ
๓. นายประกอบ ไชยพิพัฒน์
๔. นายศิลป์ ตราโมท
๕. นายสาคร ไพรรักษ์
๖. นายพลสวัสดิ์ นิลจรัส

นักร้องฝ่ายหญิง

ก. ข้าราชการ

๑. นางแจ่มช้อย ตรีขันธ์
๒. นางสุตา เขียววิจิตร
๓. นางศรีนาฏ เสริมศิริ
๔. นางอุษา สกนอมลย์
๕. นางเนบ ศาสตรปรีดี

ข. นักเรียนโรงเรียนนาฏศิลป์

๑. น.ส. สรีนาล เขียววิจิตร
๒. น.ส. ประทีน เลืองตระกูล
๓. น.ส. วัฒนา แดงสวัสดิ์
๔. น.ส. แดงต้อย ทองแท้

๕. ด.ญ. ดุชนัย โภคานิข
๖. ด.ญ. ประพิศ พลอมมีคำ
๗. น.ส. ปกกร์ กาวินิจ
๘. น.ส. นันทา สายบัว
๙. น.ส. พรรณี ศรีจรัส
๑๐. น.ส. สมศรี สวัสดิ์ทอง
๑๑. น.ส. เรณู โกสินานนท์
๑๒. น.ส. จีวรรณ เพชรประภา
๑๓. น.ส. ทศนีย์ ขนทอง
๑๔. น.ส. นงนข เขียวขาว
๑๕. น.ส. เข็มศักดิ์ เจริญเขต

หมายเหตุ เฉพาะนักเรียนผลัดเปลี่ยนกันสัปดาห์ละ ๖ คน (หญิง ๓ ชาย ๓)

CLASSICAL SIAMESE THEATRE

OF

MANOH'RĀ

A DANCE-DRAMA OF 5 SCENES

SPECIALLY REARRANGED

SCENE I. The Lake Bokkharani in the Forest.

SCENE II. Princess Manoh'rā's Palace, Pañcāla.

SCENE III. Royal Plaza, Pañcāla.

SCENE VI. In the Forest:—

A. Kassop's Hermitage near the Lake.

B. In the Forest.

SCENE V. Audience Hall in the Mountain Home
of the King of the Kinnara-folk.

New Book

CLASSICAL SIAMESE THEATRE

or

SIAMESE CHOREOGRAPHY EXPLAINED

BY DHANIT YUPHO

The Journal of the Siam Society [JSS] (January, 1952) :—

Mr. Yupho's versatility is now again displayed in a volume under the above title. A graduate of the ecclesiastical doctorate of Siam, he has brought his knowledge of Oriental Classics to play upon the knowledge he has later gained from directing the Bureau of Entertainments in the Department of Fine Arts with its School of Classic Dancing and thus produced a scholarly brochure dealing with the technique of the Classic Dance and of folk dances. No one interested in this aspect of Siamese Art can fail to profit from his collection of explanatory notes of all classic and popular dances as well as excerpts from the big *khon* or *lakon* pieces such as the Rāmakien, Inao or Phra Lo. Each such note is illustrated with figures displaying the respective movements. In most cases each note gives the history of the dance described.—D.N.

On Sale at the Booking Office

of

THE SILPAKORN THEATRE

THE DANCE-DRAMA

It is possible to classify the various forms of the *lakon*, or dance-drama, into 3 main categories, namely: the *lakon jātri*, the *lakon nok* and the *lakon nai*.

There are evidences proving that the first category, or the *lakon jātri*, was performed entirely by males. Its habitat was in the south, especially at Nakon Sri Dharmarāj, which was in olden times the administrative centre of the peninsula. The plot of the *lakon jātri* was based on the folktale of Manoharā, abbreviated in the regular southern Thai fashion into 'norā, or often 'norā *jātri*.

This category of the dance-drama, when brought up to the Thai capital further north, underwent successive developments, such as the addition of the *dramatis personae*, of the dresses and the enlargement of its musical accompaniment. It therefore became known as the *lakon nok*, a term signifying perhaps its origin from the south, for the outlying provinces, especially those in that direction, used to be known as the outer, or *nok*, provinces. Later on the sovereign took up the *lakon* and made many improvements on it such as its performance by ladies of the Court, thus transforming the *lakon nok* into the *lakon nai*, that is the Inner or Court dance-drama. With the march of time there developed another type, in which were incorporated more realism in acting and elocution on the part of the dancers. This became known as the *lakon p'ūd*, the spoken *lakon*, in contradistinction to the three older categories which now came under the combined classification of the *lakon ram*. A further development yet occurred still when the *lakon ram* was performed in two different forms, namely: the *lakon dikdamban*, based on old time themes, and the *lakon p'antāng* a mixture of themes resembling the old *lakon nok* more than any others.

The first three categories, now merged into the classification of the *lakon ram*, have naturally their respective differences, such as the composition of the musical band and the modes of song and dance as well as

sartorial accessories. The *jātri*, for instance, ordains for its leading rôle a kind of peculiar headdress, called the *sroed*, an abbreviated but broad crown; whilst the other two employ the tapering *jadā* for similar rôles. Nowadays there is a tendency towards closer affinities between the three of them. There is for instance what is known as a 'full-band *jātri*', in which, in addition to the standard *jātri* band consisting of an oboe, a *jātri* drum, a *tōn* and a double gong, there have been introduced also a xylophone, a gong-circle, a *spōn* drum and a *t'ad* drum. It is in fact tantamount to a combination of the *jātri* and the *lakon nok*.

OUR PERFORMANCE

The version of Manoh'rā now presented to our audience is a new one, rearranged especially for this performance. In it there have been combined many features of the Thai dance, though some of the original features of the *jātri* have been retained to demonstrate the historical development of Thai terpsichorean art. The original *jātri* musical instruments have been retained, so also are *jātri* recitatives and airs; so also many of the original dance *motifs* and so also are the headdresses. Some of the characters, such as the forester, will be employing a southern accent of speech in order to remind the audience of the southern origin of the *jātri*.

One novelty has to be mentioned. The leading rôles wear shoes.

A SYNOPSIS OF THE PLOT

Manoh'rā (Skt. Manoharā), the *kinnarī* or bird-maiden, is the youngest daughter of T'umarāj, King of the mythical race of bird-folk living at his capital of Suwannakon (Suvarna-nagara) – the City of Gold, situated on Mount Kailās. He had seven lovely daughters and for diversion they used to fly through the air to the Lake of Bōkkharanī (Pushkarinī) in the thick forest near the hermitage of the old seer Kassop (Kāshyapa) every full-moon night and disport themselves in its waters.

At a distance from this lake there was the state of Pañcāla, where reigned King Ātityawongs (Ādityavamsa). His queen was named Candā and they had a grown up son and heir named Sut'on (Sudhana). The young prince had in his employ a young and gifted Brahman who was well versed in all branches of knowledge as well as in the Vedas. He moreover served his young master with great fidelity, which endeared him to Prince Sut'on. The latter was so struck with his devotion that he asked him the reason of it and was told that he was hoping to be given the post of the King's jurisconsult, or *Purohit*, when his master should succeed to the Throne. The old jurisconsult, on hearing of this intention which to all likelihood would bear fruit, became extremely jealous and looked out for a chance to work for the young prince's downfall.

There was at that time a forester, by the name of Buñ, or Buntarik (Pundarika), living in the city, who from time to time went out hunting animals in the forest for livelihood. On one of these expeditions he saved the life of the king of the serpents, named Jompucit, by killing a Brahman who was harming the serpent-king. In gratitude for this help the latter invited the forester to his home in the netherworld and entertained him for a week. At the end of the period he led the forester up to his home on earth, bestowing presents of gold, silver and gems, with the promise that he would willingly come to his help at any time he wishes for it.

One day Buñ the forester went out on his accustomed hunt. Arriving at the hermitage of Kassop in the thick of the forest, he went in to pay his respects to the seer. As it happened to be a full-moon night, there arrived the usual flock of *kinnari* at the lake nearby and they disported themselves in the water. The forester was struck with their beauty and duly learnt from the seer that the only means of catching them was the serpent-

noose in the keeping of the serpent-king in the netherworld. Recollecting his friend who had promised any help he desired, he went and obtained the noose with which he lay awaiting his chance of catching one of these beautiful girls whom he would make a present to the heir to the throne of Pañcāla.

At this point the performance begins.

SCENE I. THE LAKE OF BÖKKHARANI IN THE FOREST.

As the curtain rises we see wild animals roaming the forest. The forester then appears on the scene, with a bag on his shoulder, a spear in one hand and a noose in the other. He stalks about and then sits down against a tree-trunk and goes to sleep.

The seven *kinnari* then arrive with their retinue of bird maidens. Doffing their wings and tails, they jump into the water and disport themselves with noise and merriment, which arouse Buñ from his slumber. He throws his noose and catches Manoh'rā, the youngest princess, who screams with fright. The other bird-folk also frightened put on their wings and tails and speed away.

Buñ, collecting the wings and tail of his *kinnari*, utters incantations to release his prey from the serpent-noose; and, calling her up from the water, binds and drags her along to Pañcāla.

A feature of this scene is the dance of the *kinnari*.

SCENE II. PRINCESS MANOH'RĀ'S PALACE, PĀÑCĀLA.

Manoh'rā is duly wedded to Prince Sut'on, heir of the state of Pañcāla. One evening she is seen weeping in her rooms because she misses her parents and family. Her handmaids summon dancers to perform for her diversion.

The Prince enters, having come from an audience of the King, his father. Trying to comfort his wife he tells her that he has been given a commission to go to the front where an enemy is attacking. He will ask his parents to take good care of her while he is away. They fall asleep after expressions of grief at their coming parting. In the morning Sut'on takes his leave and comes out of the palace to review his troops and departs.

A feature of this scene is the heroic dance in which troops are reviewed by the Prince and move out.

SCENE III. ROYAL PLAZA, PĀNCĀLA.

Work is going on feverishly of raising a royal pavilion where the King of Pāncāla is going to carry out a sacrifice in which Manoh'rā will be the main object.

The cause of it all was that the King had had a bad dream, which was interpreted by the wicked jurisconsult as foreboding the death of the King. The fatal result can be counteracted by a gigantic sacrifice in which all kinds of animals as well as the former bird-maiden, his daughter-in law, will have to be slain and offered up to the gods. The old King believed him and gave orders for the preparations which are now going on.

The King now enters with his wicked jurisconsult. The Queen makes her intercession on behalf of the *kinnari*. The jurisconsult reminds his master that Manoh'rā must be sacrificed by noontime. The King, fluctuating between pity for the helpless girl and the fear of his own calamity, gives orders for the sacrifice. Manoh'rā is now brought out. She appeals to the King's benevolence without avail. She then offers to dance a *kinnari* dance before she dies. Her wings and tail are now brought to her to put on. Manoh'rā dances and then taking to the air flies away to her abode in the Himalaya.

SCENE IV.

A. THE HERMITAGE NEAR THE LAKE.

It is noon. The seer's sense of love and compassion pervades the whole atmosphere so much that animals of different kinds which are natural enemies pass in and out of the grounds without harming one another. Prince Sut'on arrives here in the course of his search for Manoh'rā and is greeted by the animals.

In reply to Sut'on's enquiry as to his beloved the seer tells him that his consort had been there and left a shawl and a ring with long messages to the effect that he is not to try to find her for the way to her is beset with danger from fierce wild animals and quite impossible for human beings to penetrate. The Prince however insists on making the attempt; and the seer tells him consequently the way with an injunction that he should take with him a monkey who will be his guide. As fruits of the forest are not always edible and in many cases poisonous he is to see first which kinds the monkey would eat and not to risk those that the monkey does not eat. The journey is so long that it will take him a period of 7 years 7 months and 7 days to reach his destination. The day he arrives there will be the final day of the rite of purification which King T'umarāj would be holding for his daughter, Manoh'rā, to cleanse her of contact with human beings. He will find *kinnari* maidens fetching water for the purification, when he should drop the ring into one of the water jars. When the Princess has bathed in the water in which the ring has been immersed she would know that her husband is at hand. Armed with all this information Sut'on takes leave of the seer and departs with the monkey.

B. IN THE FOREST.

Beset with fatigue in his attempt at achieving what had been generally considered as the impossible, our hero yet struggles on, very often assailed with thoughts of resentment at his fate. His bravery and determination lead him on till the 7 years 7 months and 7 days have passed.

SCENE V. AUDIENCE HALL IN THE MOUNTAIN HOME OF THE KING OF THE KINNARA-FOLK

The curtain rises upon a scene in which we find the King of the Kinnara-folk seated on his throne with his queen, surrounded by his 6 daughters and the whole court. He asks how the purification of his youngest daughter had gone on and whether the rite ordained for a period of 7 years, 7 months and 7 days had concluded so that he may meet his long lost daughter who could not be summoned till she has been properly purified. At this stage Manoh'ra, duly purified, comes into the hall.

The King and Queen, overwhelmed with joy, rush to embrace their long-lost daughter. The King asks her how she got lost and she relates the whole story of her adventure and the devotion and goodness of her husband, Sut'on. With this last aspect of the case the King is not satisfied, saying that if he is really good he should succeed in following her to the mountain abode. To the enquiry as to whether he would allow her to marry Sut'on if he succeeded in getting to Kailās, the King answered in a decided affirmative. She therefore tells him that Sut'on is on the mount already. The King still wishes to impose a final test of his constancy or intellect. Sut'on is therefore summoned to the court where he is confronted by the seven sisters who are alike in beauty as to be indistinguishable. By virtue of his goodness he is enabled to discern the truth and recognises his beloved with the magic ring in her finger. He therefore takes her by the hand and goes in front of the King whom they salute together.

In the grand festivities of their marriage the King invites all denizens of the sacred Mount of Kailās to join. They hold a big dance of joy in celebration of the memorable event. Features of this scene are the dance in which Sut'on goes round trying to discover the identity of his beloved and the dance joy in the mountain home of the *kinnara*-folk.

“อธิบายนาฏศิลป์ไทย”

พิมพ์ด้วยกระดาษอาร์ตอย่างดีตลอดเล่ม

มีภาพประกอบเรื่องเกือบ ๒๐๐ ภาพ

พร้อมด้วยภาพสื่อดังงามวิจิตร

เป็นเจ้าของ “อธิบายนาฏศิลป์ไทย” เล่มเดียว

เล่มนี้มีที่ปรึกษาการนาฏศิลป์ไทยอยู่กับตัวท่าน

ซื้อได้ที่

โรงละครอนศิลป์การ

ภาพชุดโขนละคอนและท่ารำไทย ขนาดโปสเตอร์

คัดเลือกบรรจุของไว้เป็นชุดๆ

เพื่อศึกษาลักษณะอันแตกต่างของตัวละครแต่ละตัว

มีคำอธิบายเป็นภาษาไทยและอังกฤษ

จำหน่ายซองละ ๑๕ บาท

เชิญเรียกซื้อได้ที่โรงละครศิลปากร

**The Preliminary Course of Training
in Thai Theatrical Art**

By

Dhanit Yupho

On Sale At

Silpakorn Theatre

Price 15 Ticals

หนังสือความรู้ทางนาฏศิลป์ และ คุริยางค์ศิลป์

๑.	ตู้จิ๋วบัตรละครคอนเรื่องต่าง ๆ (บางเรื่องหมด)	เล่มละ ๓.๐๐ บาท
๒.	บทละครคอนคอนพระอภัยมณีพบนางตะเวง	เล่มละ ๓.๐๐ บาท
๓.	บทละครคอนเรื่องสุวรรณหงส์	เล่มละ ๓.๐๐ บาท
๔.	บทละครคอนเรื่องอเหินา	เล่มละ ๓.๐๐ บาท
๕.	บทโขน - ชุติ - หนุมานอาดา	เล่มละ ๓.๐๐ บาท
๖.	บทโขน - ชุติ - ดัสดายุไฟและปราบบรรลัยกัลป์	เล่มละ ๓.๐๐ บาท
๗.	บทละครคอนคอนพลายเพชรพลายบัวออกศึก	เล่มละ ๓.๐๐ บาท
๘.	โขนสำหรับประชาชน	เล่มละ ๕.๐๐ บาท
๙.	เครื่องแต่งตัวโขนละครคอน	เล่มละ ๕.๐๐ บาท
๑๐.	โขนภาคคัน ว่าด้วยตำนานและทฤษฎี	เล่มละ ๓๐.๐๐ บาท
๑๑.	ตำราไหว้ครู โขน ละครคอน	เล่มละ ๓๐.๐๐ บาท
๑๒.	ศิลป์บันเทิงละครคอนไทย	เล่มละ ๓๐.๐๐ บาท
๑๓.	ศิลปะและลักษณะทั่วไปโขน	เล่มละ ๓๕.๐๐ บาท
๑๔.	งานสังคีตศิลป์	เล่มละ ๒๐.๐๐ บาท
๑๕.	ศิลปะสองเรื่องอุปรากร	เล่มละ ๒๐.๐๐ บาท
๑๖.	การละเล่นของไทย	เล่มละ ๒๐.๐๐ บาท
๑๗.	อุปรากรรามเกียรติ์	เล่มละ ๒๐.๐๐ บาท
๑๘.	ดนตรีสำหรับประชาชน (ฉบับรวมเขียนเล่ม)	เล่มละ ๓๐.๐๐ บาท
๑๙.	อธิบายนาฏศิลป์ไทย (มีภาพมาก)	เล่มละ ๔๐.๐๐ บาท
๒๐.	{ ภาพลายเส้นท่ารำแม่บท Pictorial Figures depicting Basic Postures of Thai Dancing	เล่มละ ๕.๐๐ บาท
๒๑.	The Khon (Masked Play)	เล่มละ ๓๐.๐๐ บาท
๒๒.	Thai Music	เล่มละ ๓๐.๐๐ บาท
๒๓.	The Preliminary Course of Training in Thai Theatrical Art	เล่มละ ๓๕.๐๐ บาท
๒๔.	Classical Siamese Theatre	เล่มละ ๓๐๐.๐๐ บาท

เชิญเรียกซื้อได้จากเจ้าหน้าที่ ณ โรงละครศิลปากร